

Landelijke Klachtencommissie Onderwijs

(mr. J.S. Duttenhofer, W. Dulfer-Visser, drs. A.A.M. Renders)

Uitspraaknr. 06.035-037

Datum:

12 juni 2006

Onveilig schoolklimaat, loverboys, absentiebeleid, negatieve benadering door docenten; klacht gegrond, voorgezet onderwijs.

De klacht

Een moeder klaagt erover dat de school geen veilig schoolklimaat aan de leerlingen biedt. Zij wijst er met name op dat haar dochter onder schooltijd en zelfs in de les niet veilig was voor de activiteiten van loverboys, er in de school en in de klas in drugs gedeald wordt en er regelmatig vechtpartijen zijn.

De moeder klaagt er tevens over dat de school een ontoereikend absentiebeleid heeft, waardoor leerlingen langere tijd onopgemerkt (ongeoorloofd) absent kunnen zijn. (06.035)

Ook klaagt de moeder erover dat een specifieke docent (maar ook andere docenten) haar dochter en andere leerlingen negatief benaderde(n) en zo niet heeft (hebben) bijgedragen aan het ontwikkelen van een positief zelfbeeld van de leerlingen. (06.037)

De feiten

De dochter is in het schooljaar 2001-2002 op de school gekomen. De eerste twee jaar heeft zij binnen het VMBO de theoretische leerweg gevolgd, het derde jaar de kaderberoepsgerichte leerweg.

In november 2004 heeft de dochter (toen 15 jaar) eerst de leerlingbegeleider en vervolgens haar moeder verteld dat zij slachtoffer van een groepsverkrachting is geweest. Later werd duidelijk dat zij al veel eerder in het loverboy-circuit terecht was gekomen. Deze loverboy en zijn vrienden hadden ook op school contact met haar.

De moeder heeft een gesprek gehad met de directeur en de afdelingscoördinator en over haar klachten gesproken. In mei 2005 heeft zij een klacht ingediend bij het schoolbestuur. Omdat de moeder vond dat het gewenste gevolg uitbleef heeft zij uiteindelijk op aanraden van het schoolbestuur een klacht bij de Commissie ingediend.

De visie van partijen

De dochter is vanaf het eerste jaar dat zij op school zat door de loverboy en zijn vrienden lastig gevallen en in de gaten gehouden. Inmiddels weet zij dat zij haar dochter niet alleen in de kantine lastig vielen, maar haar ook uit de les haalden om haar mee te nemen naar een stad in de Randstad en haar daar exploiteerden. De school is dit niet opgevallen.

De moeder wijt de gebeurtenissen mede aan het onveilige klimaat op school, waardoor haar dochter een makkelijk slachtoffer kon worden. Er bestond een bijna constante dreiging van geweld, mede door de leerlingen van een andere school die in hetzelfde gebouw waren gehuisvest. Er was regelmatig sprake van vechtpartijen in en om de school, verbaal geweld en handel in verdovende middelen. Zowel in de klas als in het fietsenhok, tussen de gebouwen en op de parkeerplaatsen werd gedeald. Eigenlijk op iedere plek die niet werd bewaakt door een camera.

Minstens drie meisjes werden door jongens die niet op school zaten (en door de dochter als loverboys werden herkend) aan de grenzen van het schoolterrein opgehaald en weer teruggebracht. De dochter werd door de jongens fysiek gevolgd. Ook onderhielden zij contact via e-mail, sms en via internet-messenger. De moeder heeft haar dochter al die communicatiemiddelen af moeten nemen, maar desondanks hield het netwerk van de loverboy de dochter in de gaten. Onduidelijk was wie er (in de klas) voor de loverboy werkten. Daarom mocht de dochter geen contact meer hebben met haar medeleerlingen.

De moeder zelf kent de loverboy sinds het derde schooljaar. Zij was er niet mee bekend dat haar dochter sinds het eerste schooljaar al met hem intensief contact had. De moeder verbood haar dochter om met de jongen uit te gaan. Zij vond hem te oud voor haar.

De moeder had regelmatig contact met de mentor. In het eerste en tweede schooljaar gingen deze gesprekken voornamelijk over de afnemende studieresultaten van haar dochter. Die resultaten baarden de moeder zorgen. Zij vermoedde dat er iets met haar dochter aan de hand was. Daarom heeft haar dochter (tegen haar zin in) gedurende het eerste jaar een aantal gesprekken gevoerd met bureau Jeugdzorg. Ook Jeugdzorg wist niet wat er werkelijk aan de hand was.

Ook in het derde jaar had de moeder gesprekken met de mentor. Daaruit kwam alleen naar voren dat haar dochter zich nogal in zichzelf terugtrok. Over haar verzuim is echter nooit gesproken. Overigens is het ook de tactiek van de loverboys, om het betrokken meisje te laten breken met haar directe en sociale omgeving. De dochter mocht niets vertellen want dan zouden haar moeder, haar broertjes of haar zelf iets overkomen. Zij werd ook met wapens bedreigd.

De school heeft een falend absentiebeleid. Hoewel haar dochter in het tweede en derde jaar veel heeft gespijbeld, is de moeder daar pas later achtergekomen. De mentor dient veelvuldige absentie te signaleren en daarover contact op te nemen met de ouders. Volgens de dochter werden de namen van de leerlingen vaak niet gecontroleerd. Briefjes werden door docenten vaak niet ingevuld. De klas riep dat iedereen er was en dat werd klakkeloos aangenomen. Als haar dochter ziek was werd er nauwelijks om een (verplichte) door de moeder ingevulde absentieverklaring gevraagd. De algemeen directeur en de afdelingscoördinator hebben in het gesprek met de moeder ook toegegeven dat een leerling geruime tijd afwezig kon zijn voordat dit gesignaleerd werd. De moeder is goed bereikbaar. Zij is 's middags en 's avonds thuis en op haar mobiel altijd bereikbaar. Zij is door school nooit opgebeld over het verzuim van haar dochter. Uiteindelijk ontving zij in het derde schooljaar een brief van de leerplichtambtenaar over het verzuim van haar dochter. Dit was het eerste signaal dat er wat dat betreft iets niet in orde was met haar kind.

De moeder heeft ook ernstige bezwaren tegen de negatieve wijze waarop enkele medewerkers van de school de leerlingen voortdurend benaderden.

Vooraf één docent heeft de klas van haar dochter in het derde en vierde jaar stelselmatig denigrerend behandeld. Hij vertelde de leerlingen regelmatig hoe dom ze waren en hoe jammer het was dat iemand als hij hen les moest geven. Enkele van zijn uitspraken zijn:

- Toetsen hoeven jullie niet te maken omdat jullie dat toch niet kunnen;
- Jullie mogen niks vragen, want het zijn domme vragen;
- Stelletje debielen;
- Jullie zijn dom, ik ben te slim om jullie les te geven.

Leerlingen die desondanks vragen stelden, werden het lokaal uitgestuurd.

De school weet dat meisjes in de kaderopleiding meer kans hebben slachtoffer te worden van loverboys (deze meisjes krijgen op de school zelfs voorlichting over dit probleem). Ook is bekend dat meisjes met een negatief zelfbeeld sneller in de val zullen lopen. De docent heeft actief meegewerkt aan het negatieve zelfbeeld dat haar dochter in korte tijd heeft ontwikkeld. Hij was hierin echter niet de enige, er waren meer docenten en andere medewerkers die dit deden. De moeder heeft de docent meerdere malen op zijn gedrag aangesproken.

De moeder heeft diverse gesprekken gevoerd met de vertegenwoordiger van het schoolbestuur. Deze heeft beaamd dat alle kritiekpunten van de moeder terecht waren. De moeder had verwacht dat de school hierover met haar contact zou opnemen. Het schoolbestuur had toegezegd dat de school aan zou tonen dat er maatregelen getroffen zouden worden tegen loverboys. De moeder zou een excuus krijgen van de docent. De moeder heeft echter nooit wat van iemand van de school vernomen.

De algemeen directeur van de school bekleedt die functie sinds twee jaar. De school heeft de veiligheid van de leerlingen hoog in het vaandel. Dit betreft niet alleen de fysieke veiligheid, maar ook de sociale en de pedagogische.

Op een zeker moment het VMBO van de school de eigen locatie moeten opgeven en werd het gehuisvest in het pand van een mbo-instelling. Vanaf dat tijdstip is de locatie bezocht door een heterogene groep leerlingen bestaande uit leerlingen van de school, leerlingen van andere VMBO-scholen die hier hun beroepsgerichte vakken volgen en leerlingen van de mbo-instelling. Toen is onvoldoende stilgestaan bij de sociale veiligheid van de leerlingen. Als snel bleek dat de situatie rond de locatie een gevoel van onveiligheid teweegbracht bij de gebruikers. Naar aanleiding van de bevindingen van een door beide opleidingen ingestelde commissie (oktober 2002) zijn er camera's in en rond de school geplaatst en zijn enkele ingangen afgesloten, zodat de conciërges de leerlingen en bezoekers beter in de gaten kunnen houden. Ook heeft de school stagiaires van een school voor uniformberoepen ingeschakeld om toezicht te houden.

De algemeen directeur geeft ter zitting aan dat de situatie bij aanvang meer dan onevenredig onveilig was op de school. De school was onveilig dan het landelijk gemiddelde.

In het schooljaar 2004-2005 heeft de gehele school een beleidsplan Veiligheid opgesteld. Hierin staan tal van maatregelen ter bevordering van de veiligheid. Ook dit schooljaar wordt

aan de implementatie van het veiligheidsplan gewerkt. Het totaal van de maatregelen heeft ertoe geleid dat de school thans qua veiligheid beter scoort dan het landelijk gemiddelde.

Al geruime tijd voor het betreuenswaardig gebeuren rond de dochter was de school zich bewust van de ernst van de loverboy-problematiek. De school heeft haar verantwoordelijkheid hierin ook genomen en kent sinds 2001 een aanpak die gericht is op het vroegtijdig informeren van leerlingen via mentoren. Het project verstrekt informatie over de gevaren van loverboys, biedt voorlichting aan docenten en conciërges, omvat deskundigheidsbevordering op het terrein van leerlingbegeleiding en heeft geleid tot nauwe samenwerking met politie en gespecialiseerde welzijnszorg.

Deze aanpak heeft zijn vruchten afgeworpen. Hoewel de stad bekend staat om een actief loverboy-netwerk, is het aantal slachtoffers beperkt gebleven tot de dochter. Weliswaar waren er meer leerlingen die zich 'op het randje van bedreigingen bevonden' maar dit leidde niet tot de situatie waar de dochter in terecht kwam. Het was de school bekend dat meerdere meisjes bij het hek van de school werden opgehaald en daar later weer werden afgezet. In enkele gevallen werden de nummerborden genoteerd en zijn de ouders op de hoogte gesteld. Een paar leerlingen zijn hierdoor van school gehaald.

Met betrekking tot het absentiebeleid hanteert de school als uitgangspunt dat dagelijks de ouders van leerlingen worden gebeld die door docenten als afwezig worden doorgegeven en die niet ziek zijn gemeld. Daarnaast krijgen de mentoren wekelijks een overzicht van de absentie in hun klas. Deze overleggen met de leerlingen en hun ouders op het moment dat de leerling niet afgemeld afwezig is. Pas als ook deze omvang van verzuim uit de hand loopt neemt de school contact op met de leerplichtambtenaar.

Indien blijkt dat een leerling te veel niet-afgemeld afwezig is en de school dat niet in een contact met ouders kan herstellen, wordt de leerplichtambtenaar ingeschakeld. De ouders krijgen dan een formulier met een vermoeden van ongeoorloofd verzuim. Dat is ook bij de moeder het geval geweest.

De dochter is overigens niet de enige met een hoge 'afgedekte' verzuimgraad. Vanuit het schoolpreventieteam is bekend dat soms wel 20 op elke 100 leerlingen met deze problematiek te maken heeft. Overigens is de dochter pas nadat zij door een groep jongens werd misbruikt, opgenomen binnen het schoolpreventieteam.

Het is niet mogelijk dat een leerling zomaar door iemand anders uit de klas wordt gehaald. De loverboy kwestie was in eerste instantie zelf een leerling in het schoolgebouw. Waarschijnlijk ontmoette hij de dochter in de aula. De VMBO-afdeling bevindt zich op de bovenste twee etages van het gebouw. Dat is vier trappen op. Er zitten daar een conciërge, iemand van de administratie, twee sectordirecteuren en de leerlingbegeleider. De laatste heeft altijd haar deur openstaan. Zodra er een vreemde op de gang komt, wordt er meteen gevraagd wat die komt doen. Ook docenten staan het niet toe dat vreemden leerlingen uit de klas komen halen. Dit is dus in klas 3 en 4 niet gebeurd. De school meent dat de dochter niet zozeer binnen school werd opgehaald, maar dat zij eerder in de stad met een auto werd opgehaald.

Toen de school bekend was onder invloed van welke persoon de dochter stond was het streven er daarna op gericht om de loverboy buiten de schooldeur te houden. In hoeverre dit altijd volledig is gelukt is de algemeen directeur niet bekend. De loverboy is in ieder geval enige malen indringend verzocht om het pand te verlaten. Verder heeft de school navraag

gedaan bij leerlingen of zij in contact waren geweest met de loverboy en heeft hen van informatie voorzien hoe hiermee om te gaan.

Er is in de voorbereiding voor deze zitting niet in het bijzonder gezocht naar de verzuimadministratie over de dochter. Er is niet gekeken naar de verzuimbriefjes. Wel bleek dat het verzuim in klas 4, voor zover geregistreerd, zeer beperkt is geweest. De school is niet op de hoogte van het feit of er briefjes naar de moeder zijn geschreven om met haar in contact te komen.

De mentoren maken na elke rapport- en leerlingbespreking daarover een verslag. Dit is eigenlijk een soort leerlingvolgsysteem. De ontwikkelingen van de dochter zijn in de voorbereiding van de zitting niet bij de mentor opgevraagd of bekeken.

Met betrekking tot de klacht tegen de docent merkt de directeur op dat de genoemde klas vanaf het begin bekend stond als een buitengewoon moeilijke klas. Dit betrof zowel de verhouding tussen leerlingen en docenten als tussen leerlingen onderling. In deze klas moesten docenten dan ook alle zeilen bijzetten om enigszins les te kunnen geven.

Dit alles kwam de sfeer in de klas niet altijd ten goede en verklaart ook dat in een dergelijke sfeer door meerdere docenten niet altijd even pedagogische opmerkingen zijn gemaakt, zonder dat dit overigens acceptabel is.

Om tot een verbetering van het gedrag te komen heeft de school halverwege het derde jaar de hulp ingeroepen van het OPDC.

Ook de dochter had het in deze klas moeilijk. Er werd een 'pestproject' gedraaid en de leerlingbegeleider hield een korte periode wat nauwer contact met haar. De dochter had echter een zeer afwerende houding.

In klas 3 heeft een orthopedagoog de docenten geholpen het gedrag van de groep te verbeteren. In de vierde klas was het gedrag van de groep beduidend beter en zijn ook geen klachten meer geweest van zowel leerlingen als docenten.

Het verbaast de directeur dat de moeder haar klacht heeft toegespitst op deze docent. Hij erkent dat door deze docent in de klas opmerkingen zijn gemaakt die eenvoudig niet kunnen. Hij heeft hiervoor al eerder zijn excuses gemaakt. In eerdere instantie (ten tijde van de bij het schoolbestuur behandelde klacht) was het een meer algemene klacht en betrof het alle docenten die les gaven aan de klas. De directeur wijst erop dat de betrokken docent maar één jaar les heeft gegeven aan deze klas. Hij is van mening dat de klacht als zou met name deze docent systematisch en langdurig hebben bijgedragen aan ondermijning van het zelfbeeld van de dochter, niet op realiteitsgehalte stoelt. Hij heeft hiernaar onderzoek gedaan en gezien dat het hier geen individueel maar een collectief probleem betrof.

De school is er zich zeer van bewust dat wat de dochter is overkomen een regelrechte tragedie is. Een en ander is uitvoerig besproken met de betrokken docenten en medewerkers van de school. Tijdens deze gesprekken is duidelijk geworden dat van verwijtbaar gedrag zoals in beide klachten is verwoord, geen sprake is.

Nadat de bestuursmanager met de moeder overleg had gevoerd over haar klachten heeft de algemeen directeur met haar geen contact meer opgenomen. Hij was dit oorspronkelijk wel

van plan. De moeder had toen echter juist de publiciteit opgezocht, hetgeen de algemeen directeur de lust ontnam om met de moeder contact op te nemen. Hij erkent dat dit fout is geweest.

Het bestuur heeft de algemeen directeur gevraagd welke initiatieven er waren genomen ten aanzien van loverboys en de klacht na te gaan over het functioneren van de docent. Er is toen geen oordeel uitgesproken of de moeder gelijk zou hebben. De moeder is door de heer de bestuursmanager en zijn secretaresse gehoord.

Overwegingen van de Commissie

(...) Het is de Commissie niet gebleken dat de school, toen zij er eenmaal van op de hoogte was dat zij moest verhuizen naar een andere en moeilijke locatie, preventief plannen ontwikkelde om het ontstaan van problemen in het nieuwe gebouw te voorkomen. Door de algemeen directeur is niet weersproken dat in en rond het schoolgebouw werd gedeald. Evenmin is weersproken dat, zoals de moeder heeft gesteld, er regelmatig vechtpartijen hebben plaatsgevonden. De algemeen directeur heeft echter aangegeven dat de school in de aanvangsfase meer dan onevenredig onveilig is geweest. Aan de schoolpoort werden meisjes door vreemden gehaald en later op de dag weer teruggebracht. Pas een jaar nadat de school was ingetrokken in de bewuste locatie is de school overgegaan tot het treffen van functionele (fysieke) maatregelen, waaronder cameratoezicht, het sluiten van bepaalde ingangen en het inlenen van stagiaires (leerlingen) van een school voor uniformberoepen. Beleidsontwikkeling over de loverboy-problematiek had al in een eerder stadium bij school aandacht gekregen.

De Commissie is er niet van overtuigd geraakt dat de school met haar functionele maatregelen zowel in tijd als in doeltreffendheid voldoende heeft gereageerd op het onveilig klimaat rond de school. De Commissie is met nadruk van oordeel dat voor ingebruikname van een nieuwe locatie de handelingen van school gericht dienen te zijn op het aldaar waarborgen van een veilige leeromgeving. Nu dit naar het oordeel van de Commissie niet is gebleken en maatregelen om het tij te keren tamelijk lang op zich lieten wachten, is zij van oordeel dat de klacht over het onveilig schoolklimaat van een aantal jaren geleden gegrond is.

De moeder heeft in haar klacht gesteld dat door falend absentiebeleid haar dochter lange tijd onopgemerkt absent kon zijn. Toen zij in de loop van het 3e schooljaar een brief kreeg van de leerplichtambtenaar werd de omvang van de absentie haar pas duidelijk. De school heeft hier tegenin gebracht dat er duidelijke beleidsregels zijn over verzuim en dat daar steeds naar wordt gehandeld. De school stelt dat zij de moeder heeft gebeld dat haar dochter verzuimde.

De Commissie is van oordeel dat in een kwestie als deze van school verlangd mag worden dat zij gemotiveerd aangeeft welke verzuimcontacten hebben plaatsgevonden. Er zouden notities kunnen zijn van de conciërge die heeft gebeld met de ouders. Er kunnen absentiegegevens verwerkt zijn in handelingsplannen, verslagen van mentoren, leerlingbegeleiders en coördinatoren. Er zouden brieven of e-mails verzonden kunnen zijn naar de ouders, waarmee de school haar inspanningen in de uitvoering van het verzuimbeleid had kunnen aantonen. De school geeft aan dat zij de dochter pas vanaf eind 2004 in het schoolpreventieteam opnam, terwijl in klas 3 reeds naar aanleiding van zorgen over haar welbevinden een pestproject werd gedraaid, de leerlingbegeleider korte tijd contact met haar onderhield en de leerplichtambtenaar werd ingeschakeld. Deze gaf aan dat de dochter geen hulp wenste en een zeer afwerende houding had. De dochter trok zich in klas 3 volgens haar mentor steeds meer in zichzelf terug.

De Commissie heeft uit het verweer op geen enkele wijze de overtuiging gekregen dat de school in voldoende mate in contact is getreden met de moeder over het verzuim van haar dochter. Het feit dat veel verzuim van de dochter 'gedekt' leek, had voor de school extra aanleiding moeten zijn om met de moeder contact op te nemen over het welzijn van haar dochter.

De Commissie is van oordeel dat de klacht over het tekortschieten van het verzuimbeleid gegrond is.

De moeder heeft er tevens over geklaagd dat een docent haar dochter en andere leerlingen negatief benaderde en daarmee het zelfbeeld van haar dochter en die leerlingen ondermijnde. De school heeft de negatieve benadering van deze docent erkend, maar daarover opgemerkt dat het het ongewenste gedrag niet als een individuele misdraging heeft ervaren, maar als een collectief falen. Daarnaast heeft de school aangegeven dat de gedragingen niet tegen de dochter waren gericht.

Dit had de Commissie graag aan deze docent zelf gevraagd. Zij betreurt het dat de docent tegen wie dit klachtonderdeel is gericht, niet ter zitting aanwezig was noch individueel schriftelijk verweer heeft gevoerd.

De Commissie is van oordeel dat de klacht over zijn onpedagogische gedrag tegenover klas 3 gegrond is. Dat meerdere docenten zich van dit soort gedrag hebben bediend in de lessen aan klas 3 van het VMBO is betreurenswaardig en doet hier niet aan af.

Partijen verschillen van inzicht over wat er met de moeder is afgesproken en wat er over haar klacht is erkend door de bestuursmanager. Klaarblijkelijk valt dit uit de verslaglegging, zo die er al in voldoende mate is geweest, niet af te leiden. De moeder is gehoord door de bestuursmanager en zijn secretaresse.

De Commissie acht het onvoldoende indien een klacht van een dergelijk gewicht zoals thans aan haar is voorgelegd op de geschetste wijze wordt behandeld door het schoolbestuur. Naast adequate verslaglegging dient er te worden voldaan aan de eisen van hoor en wederhoor. De Commissie acht een aanbeveling hierover op zijn plaats.

Het oordeel van de Commissie

De klachten zijn gegrond.

Advies aan het schoolbestuur

De Commissie beveelt het schoolbestuur aan:

1. dat met het oog op de absentieregistratie, de koppeling van gegevens uit de verschillende gespreksvormen naar behoren wordt gerealiseerd;
2. ervoor zorg te dragen dat de procedure van de klachtbehandeling door het schoolbestuur op consistentie en zorgvuldigheid wordt bezien.